

Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU16

Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i skollagen som innebär bättre möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan och same-skolan att läsa på en högre nivå och för elever i gymnasieskolan att gå fram i snabbare studietakt. Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 2 juli 2024. Vissa ändringar föreslås dock träda i kraft den 1 juli 2025.

Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning att riksdagens tillkännagivande om breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning får anses tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns nio reservationer (S, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:79 Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå.

13 yrkanden i följdmotioner.

4 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet6

 Ärendet och dess beredning.....6

 Lagrådet6

 Propositionens huvudsakliga innehåll6

Utskottets överväganden.....8

 Inledning.....8

 Lagförslag om riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan.....8

 Utskottets ställningstagande.....11

 Lagförslagen i övrigt12

 Utskottets ställningstagande.....18

 Riksrekryterande spetsutbildning19

 Utskottets ställningstagande.....20

 Andra frågor om att läsa i snabbare takt och på en högre nivå22

 Utskottets ställningstagande.....23

 Tillkännagivandet om gymnasial lärlingsutbildning26

 Utskottets ställningstagande.....26

Reservationer27

 1. Lagförslag om riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, punkt 1 (S, V).....27

 2. Riksrekryterande spetsutbildning, punkt 3 (S, V).....28

 3. Utformningen av riksrekryterande spetsutbildning, punkt 4 (S, V, MP).....29

 4. Finansieringen av reformen, punkt 5 (C, MP)30

 5. Genomförandet av reformen, punkt 6 (C)30

 6. Genomförandet av reformen, punkt 6 (MP)31

 7. Möjligheter att läsa på distans, punkt 7 (C).....32

 8. Övriga frågor om möjligheterna att läsa i snabbare takt och på en högre nivå, punkt 8 (S, V, MP).....33

 9. Tillkännagivandet om gymnasial lärlingsutbildning, punkt 9 (S, V)....33

Särskilt yttrande.....35

 Övriga frågor om möjligheterna att läsa i snabbare takt och på en högre nivå, punkt 8 (SD)35

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....36

 Propositionen36

 Följdmotionerna36

 Motioner från allmänna motionstiden 2023/2437

Bilaga 2

Regeringens lagförslag39

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lagförslagen

1. Lagförslag om riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan

Riksdagen antar

a) regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800), lagförslag 2.1, i de delar det avser 10 kap. 6 och 23 h §§ och 23 kap. 12 b §,

b) regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800), lagförslag 2.2, i de delar det avser 10 kap. 6 och 23 h §§ och 23 kap. 12 b §,

c) 10 kap. 23 i § regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800), lagförslag 2.1,

d) 10 kap. 23 i § regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800), lagförslag 2.2.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:79 punkterna 1 och 2, båda i denna del, och avslår motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 1 (S, V)

2. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800),

2. lag om ändring i skollagen (2010:800),

3. lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:79 punkterna 1, 2, båda i denna del, och 3.

Riksrekryterande spetsutbildning

3. Riksrekryterande spetsutbildning

Riksdagen avslår motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1, 6 och 7.

Reservation 2 (S, V)

4. Utformningen av riksrekryterande spetsutbildning

Riksdagen avslår motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 4 och 5.

Reservation 3 (S, V, MP)

Andra frågor om att läsa i snabbare takt och på en högre nivå

5. Finansieringen av reformen

Riksdagen avslår motion

2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 4 (C, MP)

6. Genomförandet av reformen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2824 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 3.

Reservation 5 (C)

Reservation 6 (MP)

7. Möjligheter att läsa på distans

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21 och

2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 7 (C)

8. Övriga frågor om möjligheterna att läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9,

2023/24:1108 av Marie Nicholson och Katarina Tolgfors (båda M),

2023/24:2203 av Johanna Rantsi (M) och

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 8 (S, V, MP)

Riksdagens tillkännagivande om gymnasial lärlingsutbildning

9. Tillkännagivandet om gymnasial lärlingsutbildning

Riksdagen avslår motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 8.

Reservation 9 (S, V)

Stockholm den 14 maj 2024

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mathias Bengtsson (KD), Anders Ådahl (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2023/24:79 Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1 och regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Det har väckts 13 yrkanden i 3 följdmotioner (S, C, MP) med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas också 4 yrkanden från allmänna motionstiden 2023/24 (SD, M, C). Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 7 december 2023 att inhämta Lagrådets yttrande. Lagrådet hade inga invändningar mot förslagen i lagrådsremissen. I förhållande till lagrådsremissen har regeringen gjort några språkliga ändringar i propositionen.

Förslagen till ändringar i 20 kap. 36 § och 21 kap. 9 § skollagen (2010:800) samt i en övergångsbestämmelse till lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens är författningstekniska och även i övrigt av sådan beskaffenhet att regeringen bedömt att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande i dessa delar.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär bättre möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att läsa på en högre nivå och för elever i gymnasieskolan att gå fram i snabbare studietakt.

Förslagen innebär följande:

- Rektorn för en skolenhet i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska under vissa förutsättningar få besluta att en elev ska läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner.
- Förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan ska regleras.
- Fjärrundervisning ska i båda fallen få användas i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, oavsett om något av de nuvarande kraven för att fjärrundervisning ska få användas är uppfyllt.
- Uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan som en elev läser efter beslut av rektorn ska inom grundskolan, specialskolan och sameskolan få överlämnas på entreprenad till vissa andra huvudmän inom skolväsendet.

- När det gäller riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska alla uppgifter få överlämnas på entreprenad, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner.
- I gymnasieskolan ska huvudmannen för en elev få besluta att en utbildning inom ett nationellt program ska fördelas på kortare tid än tre läsår.

Vidare bedömer regeringen att förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan bör regleras.

Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 2 juli 2024. Vissa ändringar ska dock träda i kraft den 1 juli 2025. Det gäller ändringar som görs till följd av att utbildning i gymnasieskolan som påbörjas efter den 30 juni 2025 enligt redan beslutade ändringar i lagen ska vara ämnesutformad och inte kursutformad.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att i det första avsnittet behandla regeringens lagförslag om riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan och ett motionsyrkande som handlar om att regeringen ska avslå regeringens förslag i denna del. Därefter behandlas regeringens övriga lagförslag. Slutligen behandlas motioner som samtliga innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till lagförslagen och det tillkännagivande som regeringen redovisar i propositionen.

Lagförslag om riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen i de delar det avser riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan. Lagändringarna innebär att förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan permanent regleras.

Jämför reservation 1 (S, V).

Propositionen

Det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan

Regeringens förslag och bedömning

Regeringen föreslår att förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan permanent ska regleras. Det nuvarande bemyndigandet i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta och från timplanen för särskilda utbildningar ska preciseras när det gäller riksrekryterande spetsutbildningar. Utbildningarna ska definieras som särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller undervisning bedrivs i ett eller flera ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Om spetsutbildningen bedrivs av en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning föreslår regeringen att det godkännande som huvudman för utbildningen vid skolenheten som Skolinspektionen lämnat ska anses omfatta även sådana ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i utbildningen, under förutsättning att undervisningen i ämnena bedrivs av lärare som

är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

När det gäller riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska alla uppgifter, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom grundskolan.

Ämnen som en elev läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Regeringen bedömer att försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolans högre årskurser bör avslutas.

En myndighet bör enligt regeringen efter ansökan besluta om tillstånd för en huvudman att anordna en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan.

Skälen för regeringens förslag

Enligt regeringen kan vissa grundskoleelever med särskild begåvning eller som är högpresterande behöva en utbildning i en särskilt anpassad studiemiljö där det finns möjligheter till dagligt erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande med andra elever med samma fallenhet och intressen. Sedan 2012 bedrivs riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan i form av en försöksverksamhet. De elever som antas till en spetsutbildning kan få läsa en eller flera gymnasiekurser. Försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser omfattar ca 2 000 elever, och regeringen lyfter i propositionen fram att verksamheten enligt genomförda utvärderingar har fallit väl ut. Skolverket anger i rapporten Utvärdering av försöksverksamhet med spetsutbildning (2019) att skolorna överlag har positiva erfarenheter av spetsutbildningen och ser det som en bra möjlighet för eleverna. Att det är en försöksverksamhet kan dock enligt regeringen innebära att huvudmän drar sig för att ansöka om att få anordna en spetsutbildning, eftersom det kräver resurser att bygga upp en verksamhet och man inte vet om den kommer att bedrivas längre än under en viss begränsad tid. Regeringen anser därför att utbildningarna inte längre bör bedrivas inom ramen för en försöksverksamhet utan vara ett permanent inslag i skolväsendet, utan försöksverksamhetens begränsningar till ett visst antal utbildningar och elever.

För att riksrekryterande spetsutbildningar ska kunna bedrivas i en rimlig omfattning samtidigt som de kan möta elevernas behov av studier på en högre nivå, behövs enligt regeringen ett regelverk som medger avvikelser från vilka ämnen som undervisningen i grundskolan ska omfatta och från timplanen. Av praktiska och ekonomiska skäl och för att elever i hela landet ska ha möjlighet att ta del av sådan utbildning bör utbildningarna också, precis som i dag, vara riksrekryterande.

Regeringen framhåller vikten av att villkoren för att få bedriva spetsutbildning är likvärdiga för kommunala och fristående skolor. Alla elever bör, oavsett om de får sin utbildning vid en kommunal, statlig eller fristående skola,

få förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt. Regeringen bedömer att det inte skulle vara realistiskt att kräva att enskilda huvudmän som enbart har ett godkännande att bedriva grundskola och som vill anordna utbildning i ett eller flera ämnen på gymnasienivå ska ansöka om att bli huvudman för gymnasieskola. Regeringen föreslår därför att det godkännande som huvudman som Skolinspektionen lämnat ska anses omfatta sådana ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i utbildningen under förutsättning att undervisningen i dessa ämnen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet. Godkännandet bör bara gälla så länge undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare.

Regeringen anser att övriga villkor för att få bedriva riksrekryterande spetsutbildning inom grundskolan bör regleras på förordningsnivå eller genom myndighetsföreskrifter med stöd av befintliga bemyndiganden i skollagen.

Det bör krävas tillstånd för att bedriva riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan

En spetsutbildning bör enligt regeringen ses som en hel utbildning där studierna präglas av breddning och fördjupning på olika sätt. En huvudman för en spetsutbildning bör därmed enligt regeringen vara huvudman för elevens hela utbildning. Därför bör det säkerställas att den som vill anordna en spetsutbildning har förutsättningar att bedriva sådan utbildning av god kvalitet.

Regeringen bedömer att en myndighet efter ansökan bör besluta om tillstånd för en huvudman att anordna en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan. Regeringen bedömer vidare att denna myndighet, liksom i försöksverksamheten, bör vara Skolverket. Det bör finnas en reglering som säkerställer att utbildningen uppfyller vissa krav för att den ska få anordnas, för att eleverna ska få en utbildning av god kvalitet. Enligt regeringen kan det också finnas anledning att införa bestämmelser om att tester och prov ska utgöra villkor för antagning och grund för urval mellan sökande till utbildningen. Tillståndet att bedriva spetsutbildning bör gälla för en begränsad tidsperiod eftersom förutsättningarna för att bedriva spetsutbildning kan förändras över tid.

Entreprenad ska få användas i vissa fall

Regeringen anser att elever som söker till en riksrekryterande spetsutbildning, oavsett om det är till en offentlig eller fristående skola, behöver kunna delta i utbildningen utan att flytta. Detta kan enligt regeringen möjliggöras genom att huvudmannen för spetsutbildningen får möjlighet att överlämna alla uppgifter i utbildningen, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i ämnen som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, till en huvudman för en grundskola i elevens hemkommun. På det sättet kan grundprincipen i skollagen att den som är huvudman för en utbildning ska vara huvudman för hela utbildningen upprätthållas utan att enskilda elever i den riksrekryterande spetsutbildningen behöver flytta från sina hemkommuner. Det är enligt regeringen alltså inte

lämpligt att huvudmannen för den riksrekryterande utbildningen har möjlighet att bedriva utbildningen i sin helhet på entreprenad.

Regeringen framhåller att fördelen med att huvudmannen för en riksrekryterande spetsutbildning får möjlighet att ingå entreprenadavtal med en grundskola är att alla elever i hela landet kan få likvärdiga möjligheter att delta i riksrekryterande spetsutbildning genom att de kan bo kvar på sin hemort. Elever som vill gå en spetsutbildning som bedrivs långt från hemorten kan genom en entreprenadlösning ändå få delta i utbildningen nära hemmet. Regeringen lämnar i propositionen också förslag om förändrade regler för fjärrundervisning, se nästa avsnitt.

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 2 yrkar motionärerna avslag på propositionen i de delar som avser ändringar i skollagen (2010:800) om införandet av riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan. Motionärerna anser att förslaget är bristfälligt berett och utformat på ett sätt som medför en risk för ökad vinstjakt och minskad likvärdighet i skolan. Motionärerna menar att propositionen saknar avgörande riskbedömningar, avgränsningar och konsekvensanalyser och att förslagen därför bör avvisas och beredas vidare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är positivt till att regeringen föreslår att de riksrekryterande spetsutbildningarna i grundskolan ska vara ett permanent inslag i skolväsendet och ställer sig bakom detta förslag. Vissa grundskoleelever med särskild begåvning eller som är högrepresterande kan behöva en utbildning i en särskilt anpassad studiemiljö där det finns möjlighet till dagligt erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande med andra elever med samma fallenhet och intresse. Det är viktigt att skollagens bestämmelse om att elever ska få ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling får genomslag i praktiken. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att riksrekryterande spetsutbildningar kan komplettera andra lösningar som genomförs i eller nära elevernas ordinarie skolenhet och att skolan därmed kan erbjuda lösningar som är anpassade efter elevernas individuella behov. Det är vidare enligt utskottet av vikt att alla elever kan få likvärdiga möjligheter att delta i en spetsutbildning och att villkoren för att få bedriva sådan utbildning är likvärdiga för kommunala och fristående skolor.

När det gäller frågan om beredningen av förslaget framgår det av propositionen att Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) under 2022 remitterade promemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå (U2022/02568). Av propositionen framgår vidare att 14 myndigheter och organisationer fick tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss som i

huvudsak överensstämde med promemorians förslag, men som även innehöll bl.a. förslag och bedömningar om riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan och gymnasieskolan. Förslagen justerades med anledning av de synpunkter som kom in. Av propositionen framgår det vidare att regeringen den 7 december 2023 beslutade att inhämta Lagrådets yttrande. Enligt 8 kap. 22 § första punkten regeringsformen ska Lagrådets granskning avse hur förslaget förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt. Enligt 7 kap. 2 § regeringsformen ska regeringsärenden beredas i den omfattning det behövs, bl.a. genom inhämtande av remissyttranden. Utskottet konstaterar att Lagrådet inte hade några invändningar mot förslagen i lagrådsremissen.

Utskottet anser att regeringens förslag om att införa spetsutbildningar permanent är värdefullt och kommer att vara av betydelse för elever som i dag inte får tillräckliga utmaningar i skolan. Utskottet bedömer att regeringens förslag i propositionen är beredda på det sätt som krävs. Därmed tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motion 2023/24:2826 (S) yrkande 2.

Lagförslagen i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen i de delar de avser möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att läsa på en högre nivå och för elever i gymnasieskolan att gå fram i en snabbare takt vid sidan av riksrekryterande spetsutbildningar. Lagändringarna innebär bl.a. att rektorn för en skolenhet i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska få besluta att en elev ska läsa ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner och att huvudmannen för en gymnasieskola ska få besluta att en utbildning inom ett nationellt program ska fördelas på kortare tid än tre läsår. Riksdagen antar även regeringens förslag till lag om ändring i lagen om yrkesförarkompetens som är en författningsteknisk justering i en övergångsbestämmelse.

Propositionen

Rektorn ska få besluta att en elev får läsa gymnasieämnen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att varje rektor för en skolenhet i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska få besluta att en elev ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande ska beslutet upphöra att gälla. Om det är fråga om en

fristående skola ska det godkännande som huvudman som Skolinspektionen lämnat anses omfatta även sådana ämnen, under förutsättning att

- undervisningen i ämnena bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet eller
- uppgifter som avser undervisning i ämnena överlämnas på entreprenad till en huvudman för grundskola, huvudmannen för specialskolan eller sameskolan eller en huvudman för gymnasieskola, och undervisningen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

Regeringen föreslår vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om i vilken utsträckning rektorns beslut ska anmälas till Skolinspektionen.

Ämnen som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan efter beslut av rektorn läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner ska enligt regeringens förslag betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Skälen för regeringens förslag

Vissa elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan kan behöva läsa gymnasieämnen

Regeringen bedömer att de olika möjligheter som i dag finns att läsa i snabbare takt och på en högre nivå inte alltid är tillräckliga för att ge de elever som behöver det extra utmaningar i undervisningen. Elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan behöver få större möjlighet att utvecklas efter sina egna förutsättningar för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Skolan behöver enligt regeringen fler verktyg för att kunna ge eleverna den stimulans, breddning och fördjupning i ett eller flera ämnen som kan leda till en bättre undervisningssituation och bättre kunskapsresultat. Regeringen anser därför att det finns skäl att införa en möjlighet för rektorn att besluta att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan ska läsa ett eller flera ämnen på en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Villkoren för kommunala och enskilda huvudmän för grundskolor att få bedriva utbildning på gymnasienivå bör vara likvärdiga

Enligt regeringen är det viktigt att även fristående grundskolor kan anordna utbildning på gymnasienivå för sina elever så att förutsättningarna för kommunala och fristående skolor så långt som möjligt blir likvärdiga. Alla elever bör, oavsett om de får sin utbildning vid en kommunal, statlig eller fristående skola, få förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt. Med nuvarande reglering kan en enskild huvudman som enbart har godkännande för grundskoleutbildning för en viss skolenhet inte använda möjligheten att erbjuda undervisning i ämnen på gymnasienivå för elever inom den skolenheten.

Regeringen föreslår därför att bestämmelser förs in i skollagen som innebär att om en enskild har ett godkännande som huvudman för grundskola och har

en lärare som är anställd inom huvudmannens organisation och som är både legitimerad och behörig att undervisa i exempelvis matematik i gymnasieskolan, så ska godkännandet som huvudman anses omfatta även gymnasieutbildning i matematik i de fall rektorn beslutar att en eller flera elever ska läsa matematik enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Detta motsvarar det sätt som föreslås för riksrekryterande spetsutbildningar. Regeringen framhåller att godkännandet bara bör gälla så länge undervisningen bedrivs av en legitimerad och behörig lärare.

Studier på gymnasienivå ska betyg sättas enligt gymnasieskolans bestämmelser

Regeringen anser att det är värdefullt att en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan som läser enligt gymnasieskolans ämnesplan får betyg på nivåerna i ämnet eller ämnena enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan. Om en elev i grundskolan har läst nivåer i ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner kan eleven, under förutsättning att nivåerna i ämnena betygssätts, få bättre förutsättningar att gå fortare fram i sina fortsatta studier i gymnasieskolan. På förordningsnivå bör det enligt regeringen tydliggöras att det är rektorn vid elevens hemskola som ansvarar för att betyg sätts och som ska föra betygskatalogen för gymnasiebetygen, oavsett om eleven läser dessa inom ramen för ett samarbete med en annan skola med samma huvudman eller undervisningen har överlämnats på entreprenad till en annan huvudman.

Eleven ska få tid till studierna på en högre nivå

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna om den obligatoriska verksamhetens omfattning och förläggning för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på en högre nivå.

Skälen för regeringens förslag

Elever i grundskolan, specialskolan eller sameskolan som läser på en högre nivå, dvs. främst ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner eller i enstaka fall kurser på högskolenivå, kan enligt regeringen behöva utföra sitt skolarbete på delvis andra tider än de som gäller för övriga elever. Om eleverna t.ex. får undervisning i gymnasieskolans ämnen på en annan skola än den där de får sin övriga utbildning, kan deras schema behöva anpassas till den andra skolans schema. Regeringen framhåller att det därför kan behöva göras undantag från skollagens begränsningar av den omfattning som den obligatoriska verksamheten i skolväsendet får ha och från bestämmelserna om att sådan verksamhet inte får förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar. Regeringen anser att de praktiska lösningarna bäst tas fram i huvudmannens egna verksamheter utifrån lokala förutsättningar och de aktuella elevernas behov. Eleverna

måste också få möjlighet att vara delaktiga i planeringen av sin utbildning, inklusive studierna på högre nivå.

Det ska vara möjligt att använda fjärrundervisning för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser gymnasieämnen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att skollagen ska ändras så att fjärrundervisning ska få användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i ämnen som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, oavsett om något av de nuvarande kraven för att fjärrundervisning ska få användas är uppfyllt.

Skälen för regeringens förslag

Så kallad närundervisning, dvs. sedvanlig undervisning där lärare och elev varken är åtskilda i rum eller tid, är huvudregeln i de obligatoriska skolformerna liksom i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Regeringen anser att det är viktigt att så är fallet även fortsättningsvis. Det kan dock vara svårt för huvudmannen att ordna undervisning i ett gymnasieämne för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan om det inte finns en närliggande gymnasieskola eller om den närliggande gymnasieskolan inte anordnar undervisning i just det ämnet eleven har förutsättningar att läsa.

Regeringen anför därför att det behöver skapas goda alternativ för att på ett bra sätt möta elevers behov av utmaningar, oavsett var i landet de bor. Fjärrundervisning, dvs. interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid, kan vara en förutsättning för att alla elever ska få möjlighet att läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner, t.ex. elever på mindre orter, i glesbygd eller med långa avstånd till skolan. Regeringen anser därför att det bör skapas en möjlighet att använda fjärrundervisning när en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser ämnen enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Regeringen anser vidare att det är viktigt att fjärrundervisning får användas oavsett vilket ämne det är. Några begränsningar i den delen bör alltså inte finnas. De övriga begränsningar för fjärrundervisning som finns i skolförfattningarna bör dock enligt regeringen gälla för eleverna i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på gymnasienivå, t.ex. kravet på att det ska finnas en handledare närvarande där elever befinner sig och att det är huvudmannen som beslutar om ifall fjärrundervisning ska användas i ett visst ämne (21 kap. 9, 12 och 13 §§ skollagen).

Möjligheterna till entreprenad ska utvidgas för att underlätta för elever att läsa gymnasieämnen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan som en elev läser efter beslut av rektorn ska inom grundskolan, specialskolan och sameskolan få överlämnas på entreprenad till

- en huvudman för grundskola
- huvudmannen för specialskolan eller sameskolan
- en huvudman för gymnasieskola.

Detta ska bara gälla om undervisningen i ämnet bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

Skälen för regeringens förslag

Enligt regeringen kan utökade entreprenadmöjligheter underlätta för huvudmännen att erbjuda undervisning i gymnasieämnen. Om huvudmannen för en grundskoleenhet, specialskolan eller sameskolan får sluta avtal med en annan huvudman om att denne ska utföra uppgifter som avser undervisning i gymnasieämnena kan huvudmannen för grundskolan, sameskolan eller specialskolan erbjuda sådan undervisning även om huvudmannen själv saknar förutsättningar att utföra undervisningen. Regeringen anser att en möjlighet att överlämna undervisning på entreprenad leder till ökad likvärdighet. Huvudmannens egna förutsättningar blir på så sätt inte avgörande för om eleverna ska kunna erbjudas undervisning på gymnasienivå.

Regeringen föreslår därför att uppgifter som avser undervisning i ett ämne enligt gymnasieskolans ämnesplan ska få överlämnas på entreprenad till en huvudman för grundskola, huvudmannen för specialskolan eller sameskolan eller en huvudman för gymnasieskola, om undervisningen i ämnet bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

En elev ska kunna genomföra gymnasieutbildningen snabbt

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att huvudmannen för en gymnasieskola för en elev ska få besluta att en utbildning inom ett nationellt program ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det. Om eleven tar tillbaka sitt medgivande ska beslutet upphöra att gälla.

Skälen för regeringens förslag

För många elever i gymnasieskolan med kapacitet till högre studietakt kan utmaningar i form av att t.ex. få fördjupa sig i ett visst ämne eller få läsa högskolekurser parallellt med gymnasiestudierna vara tillräckliga. Det finns dock enligt regeringen också elever som både vill och kan klara av gymnasieskolan på kortare tid än tre läsår, som är den normala tiden, för att därefter gå vidare mot nya utmaningar i högre utbildning.

Ett beslut om snabbare studietakt får enligt regeringen ses som ingripande för den enskilda eleven, och därför anser regeringen att det kan vara lämpligt att huvudmannen ansvarar för ett sådant beslut. Huvudmannen, eller rektorn, och eleven måste vara överens om att den enskilda eleven ska läsa i snabbare takt, och olika alternativ för hur elevens studier kan organiseras bör enligt regeringen belysas och diskuteras. Det bör vidare tydligt framgå av bestämmelserna att eleven kan återgå till normal studietakt om eleven önskar det.

Det bör finnas permanenta riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan

Regeringens bedömning

Regeringen bedömer att försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning bör avslutas och att förutsättningarna för att det ska finnas riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan permanent bör regleras.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringen menar att ett sätt att säkerställa att elever i gymnasieskolan som är särskilt begåvade eller högpresterande får den ledning och stimulans som de har rätt till är att låta de riksrekryterande gymnasiala spetsutbildningarna bli ett permanent inslag i skolväsendet. Eleverna kan enligt regeringen ha behov av att utbildningen organiseras så att studiemiljön bidrar till att utveckla deras lärande mer än den vanliga studiemiljön i gymnasieskolan. Det handlar alltså inte enbart om att eleven läser i snabbare takt och på en högre nivå.

Regeringen bedömer att utbildningarna bör regleras på förordningsnivå. Regeringen bedömer vidare att den som vill anordna spetsutbildning i gymnasieskolan bör ansöka om detta hos en myndighet och det måste säkerställas att utbildningen uppfyller vissa krav för att den ska få anordnas. Sådana krav är nödvändiga för att eleverna ska få en utbildning av god kvalitet.

Två korrigeringar ska göras i skollagen med anledning av att gymnasieskolan blir ämnesutformad

Den 15 juli 2022 trädde ändringar i skollagen i kraft som innebär att gymnasieutbildningen inte längre ska vara kursutformad utan ämnesutformad. Ändringarna ska tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Av förbiseende ändrades inte två bestämmelser i skollagen när reformen beslutades. Regeringen föreslår att bestämmelserna ska korrigeras.

En övergångsbestämmelse till lagen om yrkesförarkompetens ska korrigeras

Av förbiseende har inte sammanhållna yrkesutbildningar lagts till i övergångsbestämmelsen till lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens, vilket kan leda till tillämpningsproblem. Regeringen föreslår därför att en korrigering ska göras i övergångsbestämmelsen till lagen om yrkesförarkompetens.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att de förslag som lämnas för att elever ska nå längre i sin kunskapsutveckling ska genomföras genom en ändring i skollagen som träder i kraft den 2 juli 2024. Till följd av redan fattade beslut om ändringar i skollagen som innebär att utbildning i gymnasieskolan som påbörjas efter den 30 juni 2025 ska vara ämnesutformad och inte kursutformad behöver ytterligare en ändring i skollagen beslutas. Denna ändring föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Även förslaget om korrigering av två paragrafer i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2025 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter ikraftträdandet. För utbildning som har påbörjats före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla, dock som längst t.o.m. den 30 juni 2030.

Förslaget om att korrigera en övergångsbestämmelse till lagen om yrkesförarkompetens ska träda i kraft den 1 juli 2024.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anser att det är angeläget att de nya bestämmelserna kan börja tillämpas så snart som möjligt så att elever som har behov av att studera på en högre nivå och i snabbare takt får möjlighet att göra det. Det är enligt regeringen också lämpligt att de nya bestämmelserna träder i kraft inför ett nytt läsår. Ändringarna i skollagen föreslås därför träda i kraft den 2 juli 2024.

Med anledning av den redan beslutade ämnesbetygsreformen behöver det införas ytterligare en lag om ändring i skollagen som träder i kraft den 1 juli 2025 och som innebär att de ändringar som föreslås i propositionen anpassas till ämnesutformningen av gymnasieskolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att de möjligheter som i dag finns att läsa i snabbare takt och på en högre nivå inte alltid är tillräckliga för att ge de elever som behöver det extra utmaningar i undervisningen. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag som ger bättre möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att läsa på en högre nivå och för elever i gymnasieskolan att gå fram i snabbare studietakt. Utskottet ställer sig därmed bakom regeringens förslag av de skäl som anförs i propositionen.

Riksrekryterande spetsutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om riksrekryterande spetsutbildning.

Jämför reservation 2 (S, V) och 3 (S, V, MP).

Motionerna

Riksrekryterande spetsutbildning

I kommittémotion 2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 anför motionärerna att riksrekryterande spetsutbildningar på grundskolenivå och gymnasienivå inte bör införas på det sätt som regeringen föreslår. Motionärerna menar att förslaget riskerar att utarma kvaliteten i både spetsutbildningarna och den övriga skolverksamheten.

I yrkande 6 menar motionärerna att det finns brister i förslagets beredningsunderlag och risk- och konsekvensanalyser och framhåller behovet av att genomföra en gedigen utvärdering av försöksverksamheterna med spetsutbildning i grund- och gymnasieskolan. Motionärerna anser att de uppföljningar som Skolverket har gjort av försöksverksamheten är av kvalitativ karaktär och i viss mån är för anekdotiska för att de ska kunna användas för att dra slutsatser om vilka konsekvenser en varaktig verksamhet med riksrekryterande spetsutbildningar får för skolsystemet och elevernas kunskapsresultat.

Av yrkande 7 framgår att motionärerna efterfrågar en tydligare definition och beskrivning av målgruppen för riksrekryterande spetsutbildningar. Enligt motionärerna är det, eftersom målgruppen inte definieras i propositionen, inte möjligt att få en bild av hur förslaget kommer att påverka elevernas kunskapsinhämtning och det svenska skolsystemet i stort.

Utformningen av den riksrekryterande spetsutbildningen

I kommittémotion 2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 4 framhåller motionärerna att förslaget att huvudmannen för en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan ska kunna överlämna merparten av utbildningen på entreprenad är särskilt olämpligt. Motionärerna anser att det är otydligt hur kvaliteten i utbildningen ska garanteras och framhåller att det är stor skillnad mellan att bedriva utbildning på entreprenad jämfört med att bedriva utbildning inom ramen för samma organisation och geografiska område.

I yrkande 5 anför motionärerna att det är nödvändigt att beakta risken för att den föreslagna utformningen av riksrekryterande spetsutbildningar leder till ökad marknadisering och vinstjakt i svensk skola.

Utskottets ställningstagande

Riksrekryterande spetsutbildning

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det är en brist att det svenska skolväsendet inte kan erbjuda de elever som behöver det tillräckliga utmaningar i sin utbildning. Skolan måste kunna erbjuda lösningar som är anpassade efter elevernas individuella behov. Det har sedan 2012 i grundskolan och 2009 i gymnasieskolan funnits försöksverksamheter med riksrekryterande spetsutbildning. Dessa finns dock endast på ett fåtal orter i landet vilket för de flesta elever innebär att de är tvungna att flytta eller resa långt från hemorten för att kunna påbörja en sådan utbildning. Det är vidare ett problem att försöksverksamheterna är kortsiktiga, tidsbegränsade och begränsade i omfattning. Regeringen framhåller i propositionen att vissa grundskoleelever med särskild begåvning eller som är högpresterande kan behöva en utbildning i en särskilt anpassad studiemiljö där det finns möjligheter till dagligt erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande med andra elever med samma fallenhet och intressen. På motsvarande sätt bedömer regeringen att elever i gymnasieskolan som är särskilt begåvade eller högpresterande kan ha behov av att utbildningen organiseras så att studiemiljön bidrar till att utveckla deras lärande mer än den vanliga studiemiljön i gymnasieskolan. Utskottet delar regeringens bedömningar.

När det gäller frågan om eventuella brister i beredningsunderlaget noterar utskottet att Skolverket har i uppdrag att dels besluta om deltagande i försöksverksamheterna utifrån fastställda kriterier, dels följa upp hur statsbidragen för försöksverksamheterna har använts. Under 2015–2023 hade Skolverket också i uppdrag att årligen till Regeringskansliet lämna en redovisning av omfattningen av försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser och en utvärdering av den. Utskottet noterar vidare att Skolverket hade i uppdrag att under 2017 lämna en fördjupad redovisning av försöksverksamheten till Regeringskansliet (12 § förordningen [2014:1000] om dels fortsatt giltighet av förordningen [2011:355] om försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser, dels ändring i samma förordning). Utskottet konstaterar att Skolverket i rapporten Utvärdering av försöksverksamhet med spetsutbildning (2019) anger att skolorna överlag har positiva erfarenheter av spetsutbildningen och ser det som en bra möjlighet för eleverna. Av utvärderingen framgår vidare att eleverna beskriver att spetsutbildningen skapar en främjande studiemiljö där det upplevs som tillåtet att lära sig mer jämfört med deras upplevelse av skolan före spetsutbildningen. Vidare konstaterar utskottet, som beskrivits ovan, att Lagrådet inte hade några invändningar mot förslagen i lagrådsremissen.

I fråga om spetsutbildningarnas målgrupp beskriver regeringen i propositionen att hur stor andelen av en elevkull som räknas till gruppen särskilt begåvade elever varierar i forskningssammanhang. I Skolverkets redovisning av ett uppdrag att främja grund- och gymnasieskolors arbete med särskilt

begåvade elever från 2015 refereras till forskning och praxis som beskriver spannet 2–10 procent. I denna grupp ingår en liten grupp elever som kan betraktas som extremt begåvade och vars andel uppskattas till 0,1–0,5 procent. Båda dessa grupper elever ingår dessutom i en grupp som är större och kan benämnas högpresterande elever som utgör ca 15–20 procent. En gemensam nämnare för dessa grupper är att de enligt regeringen inte sällan blir understimulerade i undervisningen. Utskottet anser att det är av vikt att de elever som lätt uppfyller betygskriterierna får ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling i enlighet med regleringen i 3 kap. 2 § skollagen. Detta gäller oavsett hur få eller många elever som berörs.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2023/24:2826 (S) yrkandena 1, 6 och 7.

Utformningen av den riksrekryterande spetsutbildningen

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att utökade entreprenadmöjligheter kan underlätta för huvudmännen att erbjuda undervisning i gymnasieämnen och att det leder till ökad likvärdighet. Huvudmannens egna förutsättningar blir på så sätt inte avgörande för elevens möjlighet att delta. Regeringens förslag innebär att huvudmannen för en riksrekryterande spetsutbildning får möjlighet att överlämna alla uppgifter i utbildningen, utom uppgifter som avser undervisning i spetsämnet, till en huvudman för en grundskola i elevens hemkommun. Elever som vill gå en spetsutbildning som bedrivs långt från hemorten kan därmed få möjlighet att delta i utbildningen nära hemmet genom huvudmannens möjlighet att kombinera ett entreprenadavtal med fjärrundervisning. Utskottet konstaterar att entreprenad innebär att huvudmannen behåller huvudmannskapet för de uppgifter som utförs på entreprenad. Det är därmed ingen tvekan om vem som har ansvaret för utbildningens genomförande eller kvalitet. När det gäller utbildningens kvalitet konstaterar utskottet i likhet med regeringen att det redan i dag finns en rad regleringar som syftar till att säkerställa denna.

När det gäller frågan om att den föreslagna utformningen av riksrekryterande spetsutbildningar skulle kunna leda till ökad vinstjakt i svensk skola vill utskottet påminna om att Utredningen om vinst i skolan (U 2022:08) har i uppdrag att utreda och föreslå förbud mot vinstutdelning eller annan vinstutdelningsbegränsning under de första åren efter en nyetablering, vid ägarbyten och vid kvalitetsbrister (dir. 2023:109). I uppdraget ingår att överväga hur det kan säkerställas att ett vinstutdelningsförbud inte kringgås. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2025.

Mot bakgrund av det ovanstående avstyrker utskottet motion 2023/24:2826 (S) yrkandena 4 och 5.

Andra frågor om att läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. reformens finansiering och genomförande samt möjligheter att läsa på distans.

Jämför reservation 4 (C, MP), 5 (C), 6 (MP), 7 (C) och 8 (S, V, MP) samt det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

Reformens finansiering

I kommittémotion 2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 1 anför motionärerna att regeringen bör återkomma med ett förtydligande om finansieringen av reformen för att den inte ska utgöra ett hinder för likvärdighet. Motionärerna menar att skolhuvudmännens möjligheter att svara mot propositionens intentioner varierar och att elevers möjligheter att få läsa i snabbare takt och på en högre nivå därmed inte blir likvärdiga utan beroende av kommunens storlek, kompetens och förutsättningar i övrigt.

Reformens genomförande

I kommittémotion 2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 3 anför motionärerna att regeringen bör omarbета förslagen i sin helhet för att förbättra kommunernas möjligheter att genomföra dem. Att reformen träder i kraft inom några få månader kan enligt motionärerna inte anses ge verksamheten goda planeringsförutsättningar.

I kommittémotion 2023/24:2824 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 1 lyfter motionärerna fram att det finns fundamentala skillnader mellan små och stora kommuner och att staten behöver säkerställa skolväsendets finansiering för att reformen ska nå alla berörda elever, oavsett om de finns på landsbygden eller i förorter, storstäder eller skärgårdar.

I yrkande 2 föreslår motionärerna att reformen systematiskt ska följas upp och utvärderas utifrån skolans grunduppdrag och skollagens bestämmelser. Motionärerna menar att uppföljningen ska vara bred och omfatta finansieringen, samtliga elevers sociala situation på kort och lång sikt, genomströmningen och resultaten.

Möjligheter att läsa på distans

I partimotion 2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21 anför motionärerna att möjligheten att kunna läsa en spetsutbildning på distans bör utredas för att begåvade elever ska ha lika stor möjlighet att delta oavsett var i landet de bor.

I kommittémotion 2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2 framhåller motionärerna att möjligheterna med distansundervisning bör ses över då det ytterligare kan stärka möjligheterna till flexibla lösningar för att möta elevernas olika förutsättningar och behov.

Övriga frågor om möjligheterna att läsa i snabbare takt och på en högre nivå

I kommittémotion 2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 3 framhåller motionärerna vikten av att stärka möjligheterna för elever i grund- och gymnasieskolan att läsa i snabbare takt och på en högre nivå i linje med de förslag som den förra regeringen arbetade fram.

I kommittémotion 2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9 lyfter motionärerna fram värdet av att undervisningen i svensk gymnasieskola i större utsträckning anpassas till högpresterande elever.

I motion 2023/24:1108 av Marie Nicholson och Katarina Tolgfors (båda M) menar motionärerna att möjligheten att införa en obligatorisk handlingsplan för kommunala skolhuvudmäns arbete med särskilt begåvade barn bör ses över.

I motion 2023/24:2203 av Johanna Rantsi (M) anser motionären att man bör se över möjligheten att ge Skolverket i uppdrag att ta fram en nationell strategi och en nationell handlingsplan för att utveckla och främja särskilt begåvade elevers lärande och mående.

Utskottets ställningstagande

Reformens finansiering och genomförande

Utskottet delar regeringens bedömning att det är angeläget att de nya bestämmelserna kan börja tillämpas så snart som möjligt så att elever som har behov av att studera på en högre nivå och i snabbare takt får möjlighet att göra det. Det är också lämpligt att de nya bestämmelserna träder i kraft inför ett nytt läsår. Utskottet vill understryka att regeringens förslag inte innebär att det införs några nya obligatoriska uppgifter för huvudmännen. Huvudmännen har redan i dag en skyldighet att ge den ledning och stimulans som eleverna behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Regeringens förslag ger i stället huvudmännen fler verktyg för att svara mot denna skyldighet. Utskottet instämmer därför i regeringens bedömning att det är rimligt att inte ytterligare medel tillförs för reformens genomförande liksom att det är lämpligt att ändringarna i skollagen träder i kraft den 2 juli 2024.

Inte heller regeringens förslag om riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan eller bedömningen om riksrekryterande spetsutbildningar i gymnasieskolan innebär några nya obligatoriska uppgifter för skolhuvudmännen. De huvudmän som väljer att anordna sådana utbildningar kommer

dock att få vissa merkostnader. Utskottet vill därför påminna om att det efter förslag i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16, bet. 2022/23:UbU1, rskr. 2022/23:108) har tillförts medel på anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* för att stimulera kvaliteten i och tillkomsten av spetsklasser. Anslaget har fr.o.m. 2024 ökat med 45 miljoner kronor för detta ändamål, medel som får användas för statsbidrag. Utskottet konstaterar att huvudmän som får tillstånd att bedriva riksrekryterande spetsutbildning därmed också bör kunna få statsbidrag för verksamheten.

När det gäller frågan om att systematiskt följa upp och utvärdera reformen konstaterar utskottet att Skolinspektionen har i uppdrag att granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn. Granskningen ska avse den granskade utbildningens eller verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 19 och 20 §§ skollagen). Vidare har Skolverket i uppdrag att på nationell nivå följa upp och utvärdera bl.a. skolväsendet (26 kap. 24 §). Den uppföljning och utvärdering som Skolverket har ansvar för ska öka kunskapen om hur utbildningarna och verksamheterna har utvecklats i förhållande till de nationella målen (2 § förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk). Information bl.a. om vilka kommunala huvudmän som låter sina grundskoleelever läsa enligt gymnasieskolans ämnesplaner kan vara av intresse, dels för Skolinspektionens möjligheter att bedriva tillsyn, dels för att få en nationell överblick. Utskottet ställer sig därför bakom regeringens förslag om att införa ett bemyndigande att meddela föreskrifter om i vilken utsträckning sådana beslut ska anmälas till Skolinspektionen. Utskottet delar också regeringens bedömning att det t.ex. kan vara befogat att följa upp reformen genom en tematisk granskning.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2023/24:2824 (MP) yrkandena 1 och 2 samt 2023/24:2827 (C) yrkandena 1 och 3.

Möjligheterna till distansutbildning

Utskottet konstaterar att med distansundervisning avses i skollagen interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i både rum och tid (1 kap. 3 §). Distansundervisning får enligt skollagen användas i mycket begränsad omfattning såväl i grundskolan och gymnasieskolan samt motsvarande skolformer och endast för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik (22 kap. 5–8 §§). I skollagen finns också regler om fjärrundervisning, som definieras som interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid (1 kap. 3 §). Fjärrundervisning får endast användas vid ett fåtal situationer, t.ex. om det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan (21 kap. 3 §).

I propositionen lämnar regeringen förslag som innebär utökade möjligheter att använda fjärrundervisning för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser gymnasieämnen men inga förslag som gäller utökade möjligheter att använda distansundervisning. Regeringen anför i propositionen att det är viktigt att s.k. närundervisning, dvs. sedvanlig undervisning där lärare och elev inte är åtskilda i vare sig rum eller tid, även fortsättningsvis är huvudregeln. Utskottet instämmer i regeringens bedömning och avstyrker därmed motionerna 2023/24:2482 (C) yrkande 21 och 2023/24:2827 (C) yrkande 2.

Övriga frågor om möjligheterna att läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Regeringen lämnar i propositionen flera förslag som innebär bättre möjligheter för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan att läsa på en högre nivå och för elever i gymnasieskolan att gå fram i snabbare studietakt. Utskottet vill här särskilt lyfta fram förslaget att huvudmannen för en gymnasieskola för en elev ska få besluta att en utbildning inom ett nationellt program ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det. Utskottet delar regeringens bedömning att det finns vissa elever som både vill och kan klara av gymnasieskolan på kortare tid än tre läsår för att därefter gå vidare mot nya utmaningar i högre utbildning och att det är viktigt att de får möjlighet att göra det. Regeringen lyfter i propositionen även fram möjligheten för elever i gymnasieskolan att läsa högskolekurser. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2023/24:368 (SD) yrkande 9 och 2023/24:2826 (S) yrkande 3.

Utskottet noterar att Skolverket, som stöd för huvudmän, rektorer och lärare i arbetet med att ge elever som lätt når utbildningens mål ledning och stimulans, har utarbetat ett stödmaterial om skolans arbete med särskilt begåvade elever. Materialet omfattar bl.a. information om hur man kan uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna och exempel på organisatorisk och pedagogisk differentiering för att planera och genomföra undervisning utifrån särskilt begåvade elevers förutsättningar och behov. Materialet omfattar även ett ämnesdidaktiskt stöd för undervisning i olika ämnen inklusive praktiska exempel på hur undervisningen kan utformas för att utmana särskilt begåvade elever och främja deras utveckling i ämnena. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2023/24:1108 (M) och 2023/24:2203 (M).

Tillkännagivandet om gymnasial lärlingsutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om gymnasial lärlingsutbildning.

Jämför reservation 9 (S, V).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 8 anför motionärerna att regeringen bör fortsätta att utreda förutsättningarna för en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning i enlighet med riksdagens tillkännagivande (bet. 2015/16:UbU13 punkt 6, rskr. 2015/16:169). Motionärerna framhåller att tillkännagivandet inte ska anses slutbehandlat då de menar att det i praktiken inte vidtagits några åtgärder sedan 2021.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen ska utreda om en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning kan införas och vilka konsekvenser det skulle medföra (bet. 2015/16:UbU13 punkt 6, rskr. 2015/16:169). Utskottet noterar att regeringen i propositionen redovisar bl.a. följande i ärendet. Regeringen gav 2014 Yrkesprogramsutredningen i uppdrag att analysera om det finns intresse och förutsättningar för en försöksverksamhet med branschlärningar, dvs. gymnasial lärlingsutbildning med större inflytande och ansvar för branscher och arbetsgivare (dir. 2014:50). Utredningen slutredovisade sitt uppdrag i november 2015 i slutbetänkandet Välja yrke (SOU 2015:97). Då utredningen funnit att det bland branschorganisationer inte finns något större intresse av att utveckla en lärlingsmodell av central-europeiskt snitt föreslog utredningen i stället bl.a. en försöksverksamhet med branschskolor.

Skolverket fick i februari 2020 i uppdrag av regeringen att redovisa en analys av utvecklingen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolverket skulle också, om det bedömdes lämpligt, föreslå hur lärlingsutbildningen kan utvecklas vidare och lämna förslag på fortsatt hantering (U2020/00527). Av Skolverkets redovisning framgår att myndigheten bedömer att lärlingsutbildningens form i huvudsak bör behållas oförändrad. Regeringen konstaterar att andelen gymnasieelever som väljer lärlingsutbildning har ökat årligen mellan 2015 och 2020 och delar Skolverkets bedömning. Regeringen bedömer i propositionen att riksdagens tillkännagivande om breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning i och med det får anses tillgodosett och därmed slutbehandlat.

Utskottet delar regeringens bedömning och avstyrker mot denna bakgrund motion 2023/24:2826 (S) yrkande 8.

Reservationer

1. Lagförslag om riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, punkt 1 (S, V)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800), lagförslag 2.1, i de delar det avser 10 kap. 6 och 23 h §§ och 23 kap. 12 b §,

2. lag om ändring i skollagen (2010:800), lagförslag 2.2, i de delar det avser 10 kap. 6 och 23 h §§ och 23 kap. 12 b §,

b) antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800), lagförslag 2.1, med den ändringen att uttrycket ”eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2” i 10 kap. 23 i § ska utgå,

2. lag om ändring i skollagen (2010:800), lagförslag 2.2, med den ändringen att uttrycket ”eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2” i 10 kap. 23 i § ska utgå.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 2 och

bifaller delvis proposition 2023/24:79 punkterna 1 och 2, båda i denna del.

Ställningstagande

Regeringens lagförslag om att inrätta permanenta och riksrekryterande spetsutbildningar är både bristfälligt berett och utformat på ett sätt som marknadsiserar ännu större delar av svensk skola med risk för ökad vinstjakt. Därför bör lagförslagen om riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan avvisas och beredas vidare. Trots att regeringen i praktiken föreslår att ett helt nytt och obegränsat marknadssystem för spetsutbildningar ska öppnas upp saknas avgörande riskbedömningar, avgränsningar och konsekvensanalyser. Förslaget riskerar att utarma kvaliteten både i spetsutbildningarna och i övrig skolverksamhet, spä på den destruktiva vinstjakten i skolan och bidra till att likvärdigheten i svensk skola minskar ytterligare.

Regeringen förutsätts återkomma med förslag till nödvändiga författningsändringar i händelse av bifall till förslaget i reservationen.

2. Riksrekryterande spetsutbildning, punkt 3 (S, V)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 1, 6 och 7.

Ställningstagande

Spetsutbildningar bedrivs i dag som en försöksverksamhet, men utbildningarna har inte utvärderats tillräckligt. Skolverket har förvisso följt försöksverksamheten och återkommande gjort utvärderingar, men dessa är av kvalitativ karaktär och i viss mån för anekdotiska för att de ska kunna användas för att dra slutsatser om vilka konsekvenser en varaktig och vad gäller omfattningen oreglerad verksamhet med riksrekryterande spetsutbildning skulle få för skolsystemet och elevernas kunskapsresultat. Därför anser vi att det vore rimligt att regeringen först såg till att göra en sådan utvärdering för att utifrån denna, en gedigen konsekvensanalys och en ordentlig beredningsprocess återkomma till riksdagen med förslag på hur elevers rätt att läsa i snabbare takt och på en högre nivå kan stärkas ytterligare.

Det finns också flera allvarliga brister i beredningen av propositionen. Förslagen om att inrätta riksrekryterande spetsutbildningar ingick inte i den promemoria som remitterades till en bredare grupp utan har tillkommit i efterhand. Få aktörer har därmed beretts tillfälle att yttra sig om förslaget. Ingenstans i propositionen berörs vilka risker och särskilda utmaningar förslaget innebär i kombination med den svenska skolmarknaden.

En annan stor brist är att målgruppen för de riksrekryterande spetsutbildningarna inte definieras i regeringens förslag. Vi anser att riksdagen inte kan besluta om en ny utbildningsform utan att veta vilken målgruppen är. Det framgår t.ex. inte av regeringens förslag om målgruppen för spetsutbildningen är de 20 procent av eleverna som beskrivs som högpresterande eller de 0,1–0,5 procent som beskrivs som extremt begåvade. Eftersom målgruppen inte definieras är det omöjligt att utifrån förslaget få en bild av hur detta kommer att påverka elevernas kunskapsinhämtning och det svenska skolsystemet i stort.

Förslaget som rör inrättandet av permanenta och riksrekryterande spetsutbildningar är därmed både bristfälligt berett och utformat på ett sätt som

riskerar att utarma kvaliteten både i spetsutbildningarna och i den övriga skolverksamheten. Det bör därför inte genomföras på det sätt som regeringen föreslår.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

3. Utformningen av riksrekryterande spetsutbildning, punkt 4 (S, V, MP)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Regeringens förslag att tillåta att merparten av en elevs utbildning (alla ämnen utom ett) upphandlas på en annan ort än där huvudmannen för den riksrekryterande spetsutbildningen och dess rektor befinner sig reser stora frågetecken om hur utbildningens kvalitet ska garanteras. Regeringen är i sitt förslag obekymrad över entreprenadförfarandet i grundskolan och konstaterar att det finns regler för skolors kvalitet i annan lagstiftning. Att bedriva utbildning på entreprenad ställer dock helt andra krav på huvudmannen än att bedriva utbildningen inom ramen för samma organisation och geografiska område.

Det är nödvändigt att beakta risken för att den föreslagna utformningen av riksrekryterande spetsutbildningar leder till ökad marknadsivering och vinstjakt i svensk skola. När en moderatledd regering nu återigen lämnar dåligt utredda förslag som riskerar att ytterligare marknadsisera svensk skola och öka vinstjakten på bekostnad av kvalitet, likvärdighet och resurseffektivitet visar regeringen att den inte lärt sig av sina misstag.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

4. Finansieringen av reformen, punkt 5 (C, MP)

av Anders Ådahl (C) och Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Möjligheterna att svara mot propositionens intentioner varierar kraftigt i landet. En elevs möjligheter att få läsa i snabbare takt och på en högre nivå blir därför beroende av kommunens storlek, kompetens och förutsättningar. Det är inte så vi bygger en likvärdig skola. Regeringen har inte tydliggjort i propositionen hur finansieringen ska se ut. Införandet kommer sannolikt att innebära både mer administration för rektorerna och merkostnader för kommunen, vilka inte kan anses vara försumbara. De aviserade statsbidragen är alldeles för låga. Om regeringen menar allvar i sin avsikt att fler barn ska få möjlighet att läsa i snabbare takt och på en högre nivå måste både finansieringen och genomförandet klargöras. Annars riskerar detta att bli ett slag i luften.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

5. Genomförandet av reformen, punkt 6 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 3 och
avslår motion
2023/24:2824 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Även om reformen är angelägen finns det delar i propositionen som regeringen borde ha berett grundligare för att skapa bättre förutsättningar för reformens genomförande i skolan. Syftet med propositionen är ökad individanpassning

för progression. Därför ställer jag mig frågande till hur skolan ska möta krav på insatser å ena sidan och frivillighet i genomförandet å andra sidan. Det saknas en grundlig analys av vilka konsekvenser frivilligheten i genomförandet av förslagen kommer att få för likvärdigheten i skolan. Regeringens avsikt är att bestämmelserna ska tillämpas även om reformen inte skarpt innebär nya skyldigheter. Det kommer att innebära en ökad efterfrågan på insatser och kompetenser som sannolikt behöver hanteras av lärare och rektorer. Här behöver lärare och rektorer få rätt förutsättningar. Att införandet sker inom bara några månader ger inte kommunerna goda planeringsförutsättningar. Regeringen bör därför ge mer tid för införandet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

6. Genomförandet av reformen, punkt 6 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2824 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motion

2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Ett sätt för staten att ta ett större ansvar för en likvärdig utbildning i hela landet är att se till att skolhuvudmännen får bättre förutsättningar genom att skolväsendet är väl finansierat, dvs. att staten tar ett större ansvar för finansieringen. Det är en stor brist att regeringens proposition inte innehåller en realistisk analys av kostnaderna med ett helhetsperspektiv på reformens faktiska genomförande.

Alla är olika och skolan måste därför kunna ta hänsyn till, och ta vara på, elevers olikheter i intressen, styrkor och inlärningsmetoder. Det görs bäst genom att öka likvärdigheten och bekämpa segregationen. I det arbetet behöver regeringen beakta att skolhuvudmännen är olika och att olika delar av Sverige har olika förutsättningar. Små och stora kommuner skiljer sig fundamentalt åt och staten behöver säkerställa att finansieringen når skolhuvudmännen där de berörda eleverna finns, oavsett om de finns i landsbygder, förorter, storstäder eller skärgårdar.

Vissa särskilt begåvade elever löper troligen en större risk att deras behov inte kommer att tillgodoses i lika hög grad. Det kan handla om elever vars socioekonomiska förutsättningar är sämre, att vissa vårdnadshavare inte i lika

hög utsträckning uppmärksammar barnens behov av intellektuell stimulans eller att vissa skolor inte har förmågan att uppmärksamma elevernas behov eller inte kan erbjuda den typ av spetsutbildning som nu beskrivs. Det är därför lämpligt att införa krav på att reformen systematiskt följs upp och utvärderas i linje med skolans grunduppdrag och skollagens skrivelser. Uppföljningarna av reformen behöver vara breda och omfatta finansiering, samtliga elevers sociala situation på kort och lång sikt, genomströmning och resultat.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

7. Möjligheter att läsa på distans, punkt 7 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 21 och

2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Begåvade elever ska ha lika stor möjlighet att få tillräckliga utmaningar oavsett var de bor i landet. Det är därför viktigt med ett mer flexibelt regelverk för både fjärr- och distansundervisning. Det nuvarande regelverket är alltför stelbent. Det är viktigt att skapa långsiktiga förutsättningar för att skapa en strukturerad samverkan mellan kommuner och skolor så att även utbildning på en högre nivå kan komma alla elever till del. Centerpartiet är ense med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om att distansundervisning ytterligare skulle stärka möjligheterna till flexibla lösningar för att möta elevernas förutsättningar och behov. För att ge fler högpresterande elever i hela landet möjlighet att gå en spetsutbildning bör spetsklasser på distans införas, antingen genom att vissa platser reserveras för distansstudenter eller genom att vissa skolor får i uppdrag att arrangera spetsutbildning på distans.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

8. Övriga frågor om möjligheterna att läsa i snabbare takt och på en högre nivå, punkt 8 (S, V, MP)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 3 och
avslår motionerna

2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 9,
2023/24:1108 av Marie Nicholson och Katarina Tolgfors (båda M) och
2023/24:2203 av Johanna Rantsi (M).

Ställningstagande

Under förra mandatperioden arbetade vi för att elever i fler skolformer lättare ska få läsa i snabbare takt och på en högre nivå. Delar av de förslagen tas nu vidare av regeringen. De förslag som handlar om att förtydliga och möjliggöra för elever i grundskola och gymnasieskola att inom ramen för den ordinarie skolan läsa i snabbare takt och på en högre nivå ställer vi oss bakom.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

9. Tillkännagivandet om gymnasial lärlingsutbildning, punkt 9 (S, V)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 8.

Ställningstagande

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att regeringen ska utreda om en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning kan införas och vilka

konsekvenser det skulle medföra (bet. 2015/16:UbU13 punkt 6). Trots att det i praktiken inte har vidtagits några åtgärder sedan 2021 föreslår regeringen i propositionen att tillkännagivandet ska anses tillgodosett och slutbehandlat. Eftersom regeringens agerande snarare har försämrat möjligheten till gymnasial lärlingsutbildning menar vi att tillkännagivandet inte ska anses vara slutbehandlat.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anføres ovan.

Särskilt yttrande

Övriga frågor om möjligheterna att läsa i snabbare takt och på en högre nivå, punkt 8 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD) anför:

Vi sverigedemokrater anser att svensk skola i hög utsträckning har präglats av ett starkt fokus på elever som är i behov av stöd för att klara av undervisningen, men att högpresterande elever ofta går miste om motsvarande satsningar. Detta skadar på sikt Sveriges internationella konkurrenskraft. Högpresterande elever behöver ges möjligheter till högre studietakt och större utmaningar. Sveriges skolsystem, inte minst gymnasieskolan, behöver slå vakt om dessa elever och erbjuda dem avancerad och högkvalitativ utbildning för att kunna locka dem att fortsätta studera, forska och arbeta i Sverige.

Vi har i motion 2023/24:368 En gymnasieskola och vuxenutbildning i världsklass framfört följande i yrkande 9: "Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta möjligheten att i större utsträckning anpassa undervisningen för högpresterande elever i svensk gymnasieskola och tillkännager detta för regeringen." Sverigedemokraterna har tillsammans med regeringspartierna nu arbetat fram proposition 2023/24:79 Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå. Vi kan konstatera att vårt yrkande från allmänna motionstiden har blivit tillgodosett, varför vi väljer att avstå från att yrka bifall till vårt motionsyrkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:79 Att lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens.

Följdmotionerna

2023/24:2824 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolväsendets finansiering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning och utvärdering och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2826 av Åsa Westlund m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte införa den föreslagna utformningen av riksrekryterande spetsutbildningar på grundskolenivå och gymnasienivå och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen avslår propositionen i de delar som avser ändringar i skollagen (2010:800) om införandet av riksrekryterande spetsutbildningar på grundskolenivå.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka möjligheten för elever i både grund- och gymnasieskolan att läsa i en snabbare takt och/eller på högre nivå och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utformningen med entreprenadupplägg för riksrekryterande spetsutbildningar i grundskolan är särskilt olämpligt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det nödvändiga i att beakta risken för att den föreslagna utformningen av riksrekryterande spetsutbildningar leder till ökad marknadisering och vinstjakt i svensk skola och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brister i beredningsunderlag och risk- och konsekvensanalyser samt behovet av att genomföra en gedigen utvärdering av försöksverksamheterna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tydligare definition och beskrivning av målgruppen för riksrekryterande spetsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör fortsätta att utreda förutsättningarna för en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2827 av Anders Ådahl m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett förtydligande av hur finansieringen för kommunerna ska kunna säkerställas för att inte utgöra ett hinder för likvärdighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna med distansundervisning bör ses över och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör omarbeta förslagen i sin helhet för att förbättra möjligheterna till genomförande i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta möjligheten att i större utsträckning anpassa undervisningen för högpresterande elever i svensk gymnasieskola och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1108 av Marie Nicholson och Katarina Tolgfors (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en obligatorisk handlingsplan för kommunala skolhuvudmäns arbete med särskilt begåvade barn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2203 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge Skolverket i uppdrag att ta fram en nationell strategi och en nationell handlingsplan för att utveckla och främja särskilt begåvade elevers lärande och mående och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att permanenta försöksverksamheten med spetsutbildningar och att elever även ska kunna läsa en spetsutbildning på distans och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 7 kap. 17 §, 10 kap. 1, 4 och 6 §§, 12 kap. 1 och 4 §§, 13 kap. 1 och 4 §§, 21 kap. 3 och 4 §§ och 23 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 23 kap. 12 § ska lyda ”När viss undervisning får överlämnas på entreprenad inom grundskolan, specialskolan och sameskolan”,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 10 kap. 23 g–23 i §§, 12 kap. 23 a §, 13 kap. 21 c §, 16 kap. 15 a § och 23 kap. 12 a och 12 b §§, och närmast före 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § och 13 kap. 21 c § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.17 §¹

En elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan *och* sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i förskoleklassen och de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för elever i anpassade grundskolan *och specialskolan*.

En elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan *eller* sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för

1. *elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan som läser på en högre nivå och även i andra fall för elever i specialskolan, och*
2. *elever i anpassade grundskolan.*

Om en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan *eller* sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare

¹ Senaste lydelse 2022:1315.

samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

10 kap.

1 §²

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 §§),
 - bestämmelser om betyg (14–23 §§),
 - bestämmelser om lovskola (23 a–23 f §§),
 - *bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (23 g–23 i §§),*
 - bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§),
- och
- bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

Lydelse enligt SFS 2023:943

Föreslagen lydelse

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 6 § 2 och 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

² Senaste lydelse 2017:570.

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för särskilda utbildningar,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller bedrivs i en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar), för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för andra särskilda utbildningar,
3. andra begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det finns särskilda skäl, och
4. undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen.

Utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner

23 g §

Rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Om det är fråga om en fristående skola ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § anses omfatta även sådana kurser som anges i första stycket, om

1. undervisningen i kurserna bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §, eller

2. uppgifter som avser undervisning i kurserna överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut enligt

första stycket ska anmälas till Statens skolinspektion.

23 h §

Av 6 § 2 framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från 4 § och från timplanen för riksrekryterande spetsutbildningar.

Om en riksrekryterande spetsutbildning bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § anses omfatta även sådana kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Detta gäller dock bara om undervisningen i kurserna bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

23 i §

Kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt 23 g § eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2 ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

12 kap.

1 §³

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 a §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§), *och*
- bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (23 a §), *och*
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (24–26 §§).

³ Senaste lydelse 2013:796.

*Lydelse enligt SFS 2023:943**Föreslagen lydelse*

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 och 3 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk, om dessa elever inte har behov av teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

***Utbildning enligt
gymnasieskolans ämnesplaner***

23 a §

Rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i specialskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmel-

ser som gäller för gymnasieskolan.

13 kap.

1 §⁴

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–14 §§),
- bestämmelser om betyg (15–21 a §§), *och*
 - bestämmelser om betyg (15–21 a §§),
 - *bestämmelser om utbildning enligt gymnasieskolans ämnesplaner (21 c §), och*
- bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (22–24 §§).

Lydelse enligt SFS 2023:943

Föreslagen lydelse

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

⁴ Senaste lydelse 2011:878.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse****Utbildning enligt
gymnasieskolans ämnesplaner****21 c §*

Rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera kurser enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i sameskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

16 kap.*15 a §*

Huvudmannen får för en enskild elev besluta att en utbildning ska fördelas på kortare tid än tre läsår, om eleven medger det. Om eleven tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

21 kap.*3 §⁵*

Fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i kurser som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Fjärrundervisning får bara användas om I övrigt får fjärrundervisning användas i de skolformer som anges i 2 § bara om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan,

2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan

⁵ Senaste lydelse 2020:605.

bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller

3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

4 §⁶

I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning.

Av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i kurser som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

23 kap.

4 §⁷

Staten får som huvudman för specialskolan och sameskolan *endast* utföra sådana uppgifter på entreprenad som

1. avses i 15 §, eller
2. avser fjärrundervisning enligt 16 § i ett sådant ämne eller i en sådan verksamhet som avses i 15 §.

Staten får som huvudman för specialskolan och sameskolan utföra *endast* sådana uppgifter på entreprenad som

1. avses i 12 a eller 15 §, eller
2. avser fjärrundervisning enligt 16 § i ett sådant ämne eller i en sådan verksamhet som avses i 12 a eller 15 §.

12 a §

Uppgifter inom grundskolan, specialskolan och sameskolan som avser undervisning i en kurs enligt gymnasieskolans ämnes-

⁶ Senaste lydelse 2022:1315.

⁷ Senaste lydelse 2020:605.

plan enligt 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § eller 13 kap. 21 c § får överlämnas på entreprenad till

- 1. en huvudman för grundskola,*
- 2. huvudmannen för specialskolan eller sameskolan, eller*
- 3. en huvudman för gymnasieskola.*

Första stycket gäller bara om undervisningen i kursen bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i kursen överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §.

12 b §

Alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i kurser som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, får överlämnas till en annan huvudman inom grundskolan på entreprenad.

Denna lag träder i kraft den 2 juli 2024.

2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 4, 6 och 23 g–23 i §§, 12 kap. 4 och 23 a §§, 13 kap. 4 och 21 c §§, 20 kap. 36 §, 21 kap. 3, 4 och 9 §§ och 23 kap. 12 a och 12 b §§ skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslag i avsnitt 2.1 Föreslagen lydelse

10 kap.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 6 § 2 och 23 g §§ framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner. Av 6 § 2 och 23 g § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

6 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undervisningstid utöver vad som följer av 5 §,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller bedrivs i *en* eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar), för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för andra särskilda utbildningar,
2. avvikelser från 4 § och från timplanen för särskilda riksrekryterande utbildningar där undervisningen fördjupas eller breddas i ett eller flera ämnen eller bedrivs i *ett* eller flera *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner (riksrekryterande spetsutbildningar), för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning och för andra särskilda utbildningar,

3. andra begränsade avvikelser från 4 § och från timplanen utöver vad som följer av 3 kap. 12 § (anpassad studiegång) eller 7 kap. 9 § andra stycket (integrerad undervisning), om det finns särskilda skäl, och

4. undantag från skyldigheten att tillämpa timplanen.

23 g §

Rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Om det är fråga om en fristående skola ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § anses omfatta även sådana *kurser* som anges i första stycket, om

1. undervisningen i *kurserna* bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §, eller

2. uppgifter som avser undervisning i *kurserna* överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut enligt första stycket ska anmälas till Statens skolinspektion.

23 h §

Av 6 § 2 framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från 4 § och från timplanen för riksrekryterande spetsutbildningar.

Om en riksrekryterande spetsutbildning bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § anses omfatta även sådana *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Detta gäller dock bara om undervisningen i *kurserna* bedrivs av lärare som är anställda av

Rektorn för en skolenhet i grundskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen* på en eller flera *nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Om det är fråga om en fristående skola ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § anses omfatta även sådana *ämnen* som anges i första stycket, om

1. undervisningen i *ämnena* bedrivs av lärare som är anställda av huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §, eller

2. uppgifter som avser undervisning i *ämnena* överlämnas på entreprenad enligt 23 kap. 12 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning ett beslut enligt första stycket ska anmälas till Statens skolinspektion.

Om en riksrekryterande spetsutbildning bedrivs vid en fristående skola som bedriver grundskoleutbildning ska godkännandet som huvudman för utbildningen vid skolenheten enligt 2 kap. 5 § anses omfatta även sådana *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner som erbjuds i spetsutbildningen. Detta gäller dock bara om undervisningen i *ämnena* bedrivs av lärare som är anställda av

huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

huvudmannen och uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

23 i §

Kurser som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt 23 g § eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2 ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Ämnen som en elev i grundskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner enligt 23 g § eller i en riksrekryterande spetsutbildning enligt 6 § 2 ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

12 kap.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- naturorienterade ämnen: biologi, fysik och kemi,
- rörelse och drama eller musik,
- samhällsorienterade ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

För hörande elever gäller att ämnet musik ersätter ämnet rörelse och drama. För elever som tagits emot enligt 7 kap. 6 § första stycket 1 och 3 gäller att ämnet svenska ersätter ämnet teckenspråk, om dessa elever inte har behov av teckenspråk.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Av 23 a § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

23 a §

Rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller

Rektorn för en skolenhet i specialskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen* på en eller flera *nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det.

elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i specialskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Ämnen som en elev i specialskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

13 kap.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas skolans val.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Av 21 c § framgår att undervisningen i vissa fall får omfatta *ämnen* enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

21 c §

Rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa en eller flera *kurser* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Kurser som en elev i sameskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

Rektorn för en skolenhet i sameskolan får besluta att en elev ska läsa *ett eller flera ämnen på* en eller flera *nivåer* enligt gymnasieskolans ämnesplaner, om eleven bedöms ha goda förutsättningar att klara studierna och eleven och elevens vårdnadshavare medger det. Om eleven eller elevens vårdnadshavare tar tillbaka sitt medgivande upphör beslutet att gälla.

Ämnen som en elev i sameskolan läser enligt första stycket ska betygssättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***20 kap.**36 §¹

Som betyg på utbildning på grundläggande nivå och i svenska för invandrare ska någon av beteckningarna Godkänt eller Icke godkänt användas.

Som betyg på anpassad utbildning på grundläggande nivå ska beteckningen Godkänt användas. För den elev som inte uppnår betyget Godkänt ska ett intyg om att eleven har deltagit i kursen utfärdas.

Som betyg på utbildning på gymnasial nivå ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas. Betyg för godkända resultat betecknas med A, B, C, D och E. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F.

Som betyg på anpassad utbildning på gymnasial nivå ska någon av beteckningarna A, B, C, D eller E användas för godkända resultat. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. För den elev som inte uppnår betyget E ska ett intyg om att eleven har deltagit i kursen utfärdas.

Som betyg på anpassad utbildning på gymnasial nivå ska någon av beteckningarna A, B, C, D eller E användas för godkända resultat. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E. För den elev som inte uppnår betyget E i ett ämne ska det utfärdas ett intyg om att eleven har deltagit i utbildning i ämnet.

*Lydelse enligt förslag i avsnitt 2.1 Föreslagen lydelse***21 kap.**

3 §

Fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i *kurser* som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Fjärrundervisning får användas för en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan i *ämnen* som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

I övrigt får fjärrundervisning användas i de skolformer som anges i 2 § bara om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan,

2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller

3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

¹ Senaste lydelse 2022:1315.

4 §

I grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning.

Av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i *kurser* som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Av 3 § första stycket framgår att fjärrundervisning även får användas i *ämnena* som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne *eller i en viss kurs*, för extra studietid eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången.

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne, för extra studietid eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången.

Lydelse enligt förslag i avsnitt 2.1

Föreslagen lydelse

23 kap.

12 a §

Uppgifter inom grundskolan, specialskolan och sameskolan som avser undervisning i *en kurs* enligt gymnasieskolans ämnesplan enligt 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § eller 13 kap. 21 c § får överlämnas på entreprenad till

Uppgifter inom grundskolan, specialskolan och sameskolan som avser undervisning i *ett ämne* enligt gymnasieskolans ämnesplan enligt 10 kap. 23 g §, 12 kap. 23 a § eller 13 kap. 21 c § får överlämnas på entreprenad till

² Senaste lydelse 2022:730.

1. en huvudman för grundskola,
2. huvudmannen för specialskolan eller sameskolan, eller
3. en huvudman för gymnasieskola.

Första stycket gäller bara om undervisningen i *kursen* bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i *kursen* överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §.

Första stycket gäller bara om undervisningen i *ämnet* bedrivs av lärare som uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 §.

Om uppgifter överlämnas på entreprenad enligt första stycket får även uppgifter som avser fjärrundervisning i *ämnet* överlämnas till samma huvudman på entreprenad enligt 16 §.

12 b §

Alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i *kurser* som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, får överlämnas till en annan huvudman inom grundskolan på entreprenad.

Alla uppgifter i en riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan, utom uppgifter som avser undervisning i sådana ämnen där undervisningen fördjupas eller breddas eller i *ämnena* som läses enligt gymnasieskolans ämnesplaner, får överlämnas till en annan huvudman inom grundskolan på entreprenad.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
2. För utbildning i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan som har påbörjats före ikraftträdandet samt för kurser och sammanhållna yrkesutbildningar inom kommunal vuxenutbildning som har påbörjats före detta datum gäller 20 kap. 36 § och 21 kap. 9 § i den äldre lydelsen.
3. Utbildning som har påbörjats före ikraftträdandet ska dock efter den 30 juni 2030 fullföljas enligt de bestämmelser som gäller för utbildning som har påbörjats efter ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:1157) om yrkesförarkompetens att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:148) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning inom gymnasieskolan som har påbörjats före den 1 juli 2025. För kommunal vuxenutbildning ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om kurser som har påbörjats före den 1 juli 2025.

Föreslagen lydelse

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning inom gymnasieskolan som har påbörjats före den 1 juli 2025. För kommunal vuxenutbildning ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om kurser *och sammanhållna yrkesutbildningar* som har påbörjats före den 1 juli 2025.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2024.